

Betekintés a napelemek világába

(működés, fajták, alkalmazások)

Nemcsics Ákos

Óbudai Egyetem

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Tartalom

Bevezetés

energetikai problémák

napenergia hasznosítás módjai

Napelemről nem középiskolás fokon

napelem működése

egyszerűbb napelemstruktúrák

összetettebb napelemstruktúrák

Napelemek alkalmazása

nem helyhez kötött alkalmazások

építészeti alkalmazás lehetőségei

megvalósult építészeti példák

Energetikai problémák

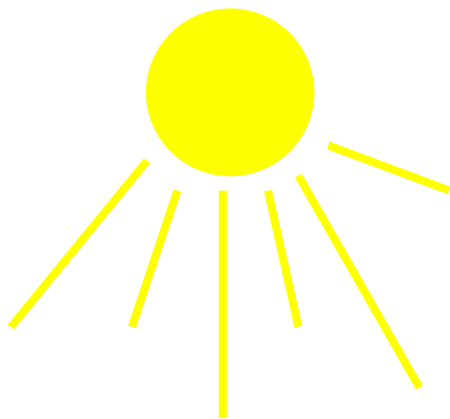
Környezet szennyezés
Globális energetikai problémák
Épületüzemeltetés

Megújuló energiák kiaknázása
Passzív napenergia-hasznosítás
Aktív napenergia-hasznosítás

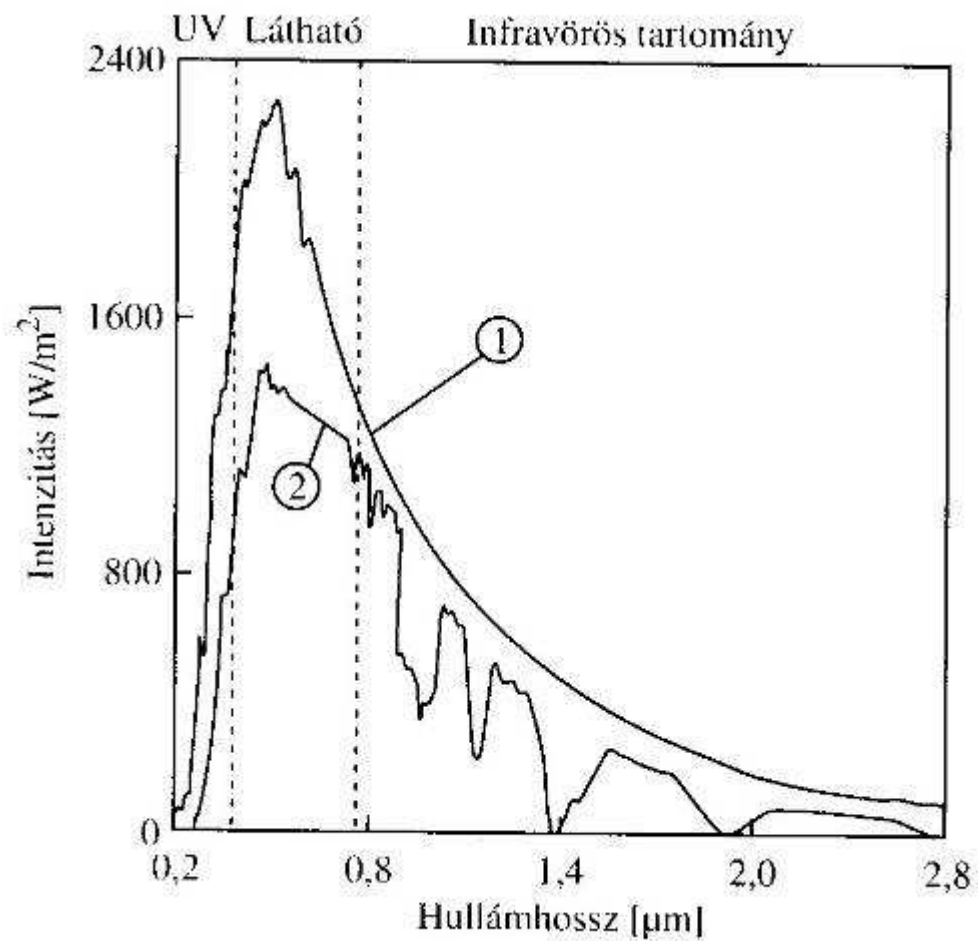
Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napsugárzás tulajdonságai (spektruma)

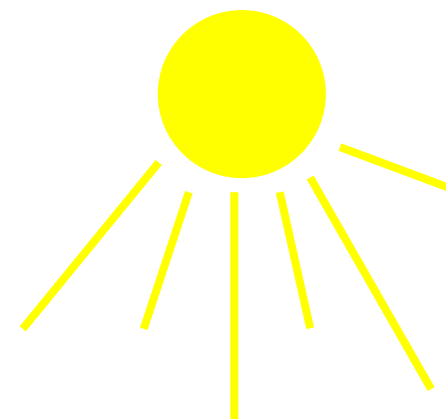
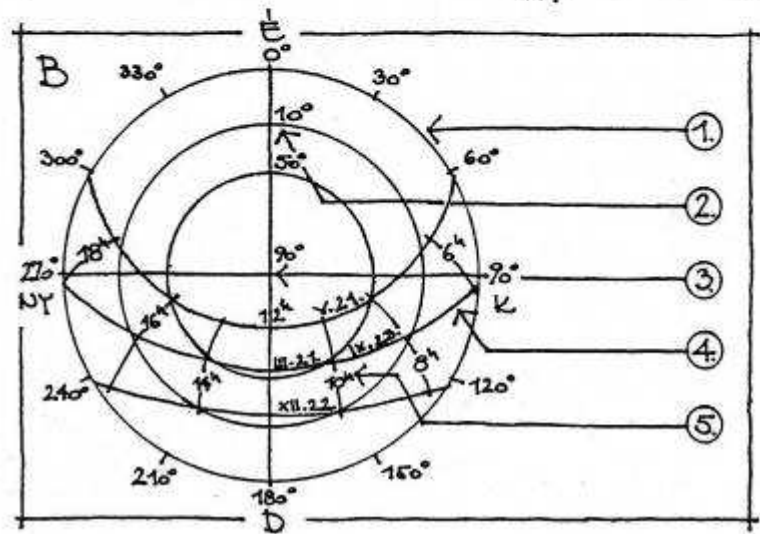
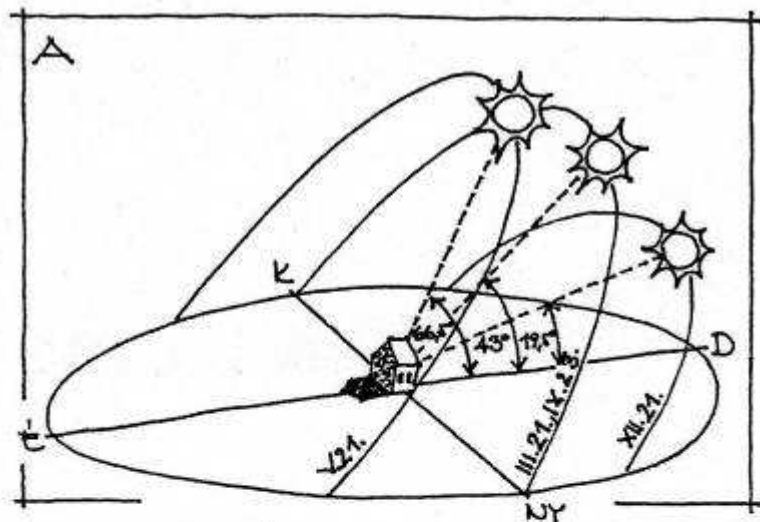

1: AM0

2: AM1

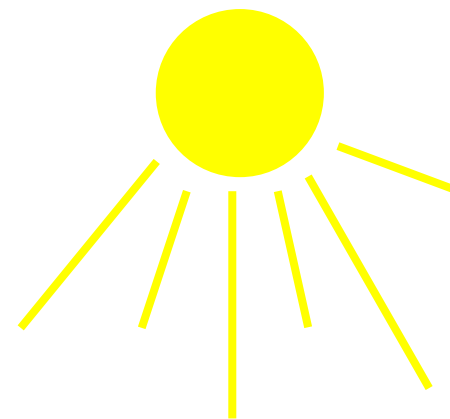
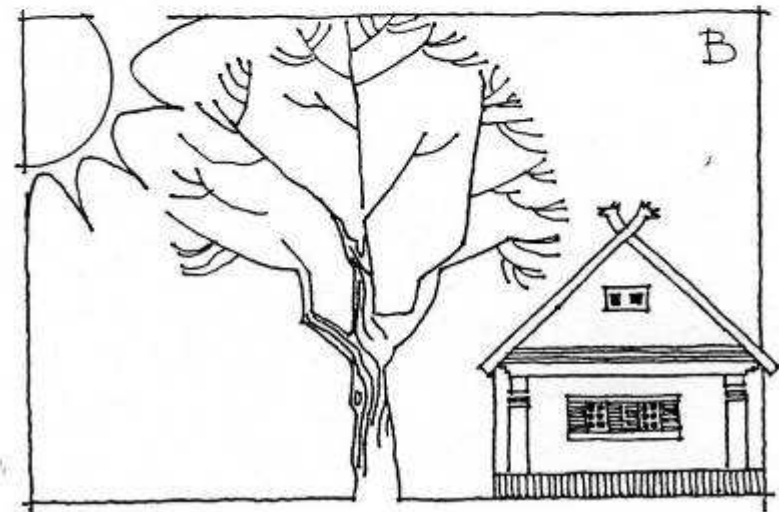
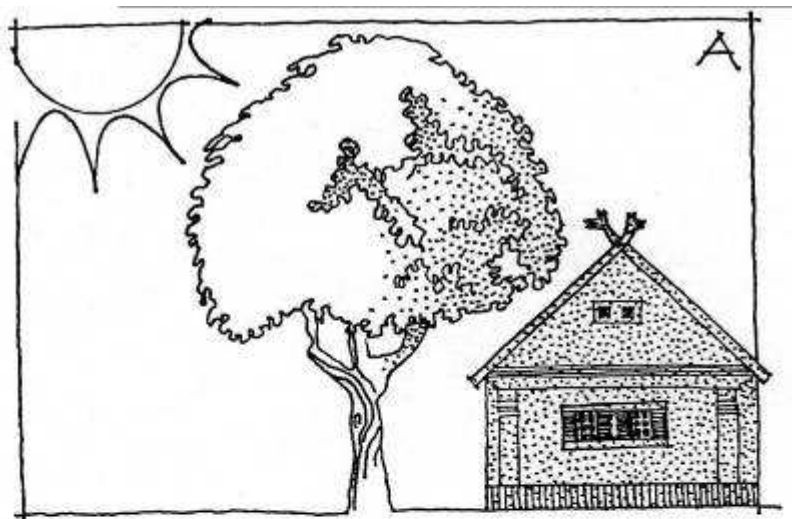

Napsugárzás tulajdonságai (térbeli, időbeli eloszlása)

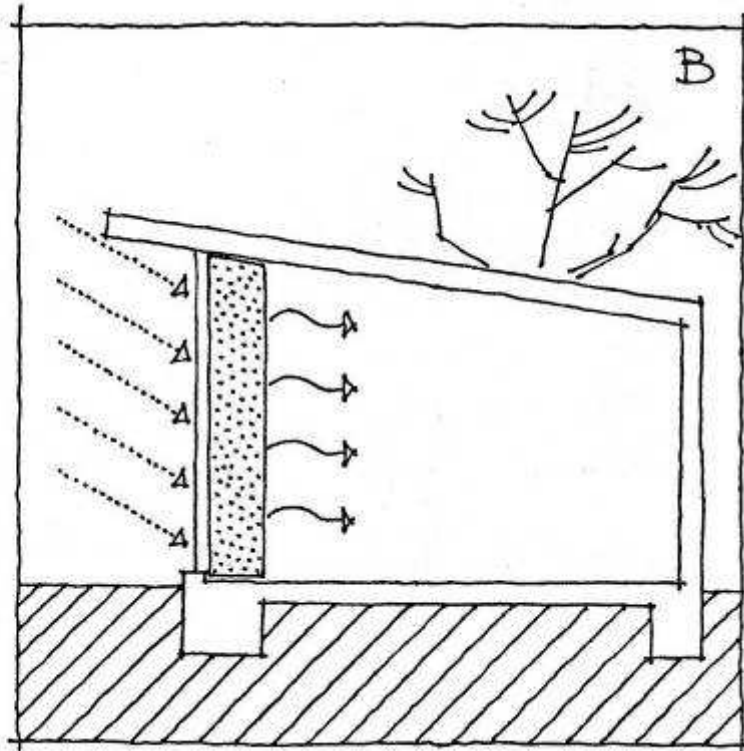
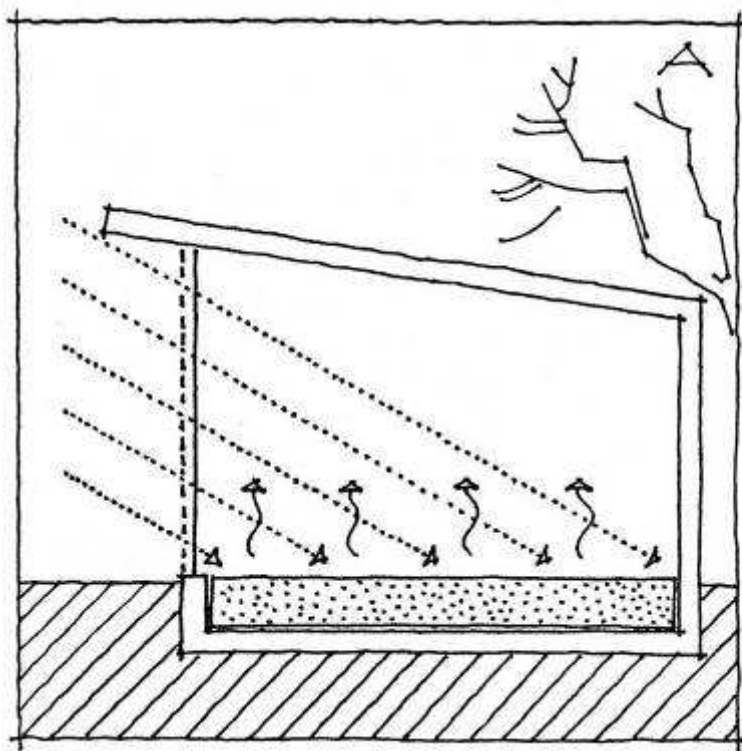
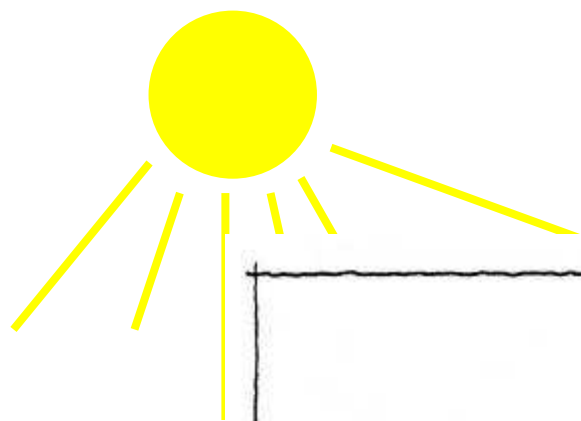

nappályadiagram

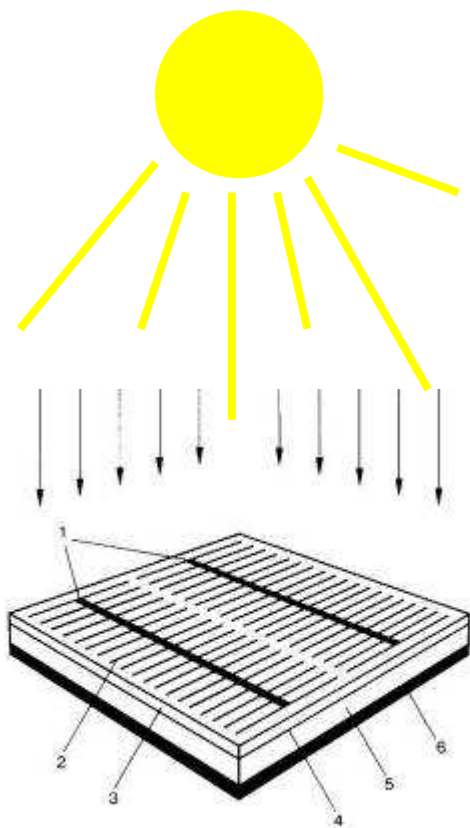
Passzív napenergia-hasznosítás (népi építészet)

Passzív napenergia-hasznosítás (Tömegfal)

Napelem működése és fajtái

Töltéshordozók generálása

Eltérő elektrokémiai potenciál

Kristályos, polikristályos

(tokozás: üveg, színezés, különleges modulok)

Vékonyréteg

(amorf-Si, CIS, hordozó: merev – üveg, hajlékony – műanyag fólia)

Nagy hatásfokú

(III-V-alapú, világűri és földi alkalmazás egyaránt)

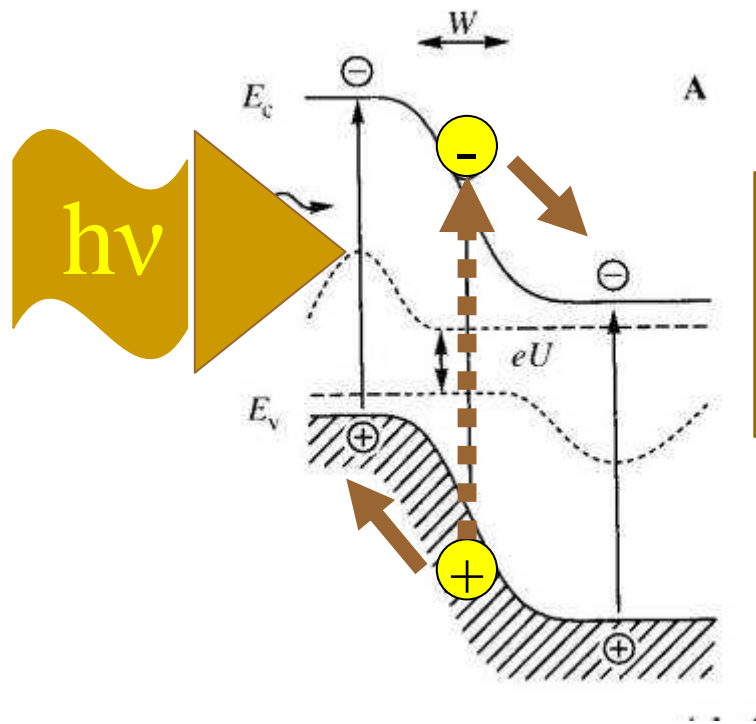
Koncentrátoros

Különleges struktúrák

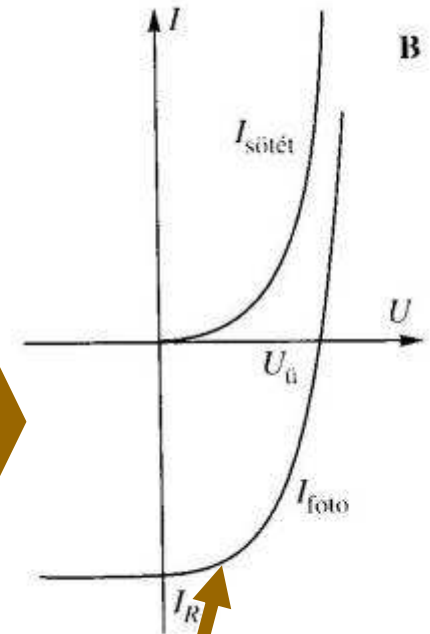
(Grätzel, Polimer-alapú, nanostruktúrák)

A fotovoltaikus hatás

magyarázat a pn-átmenet példáján

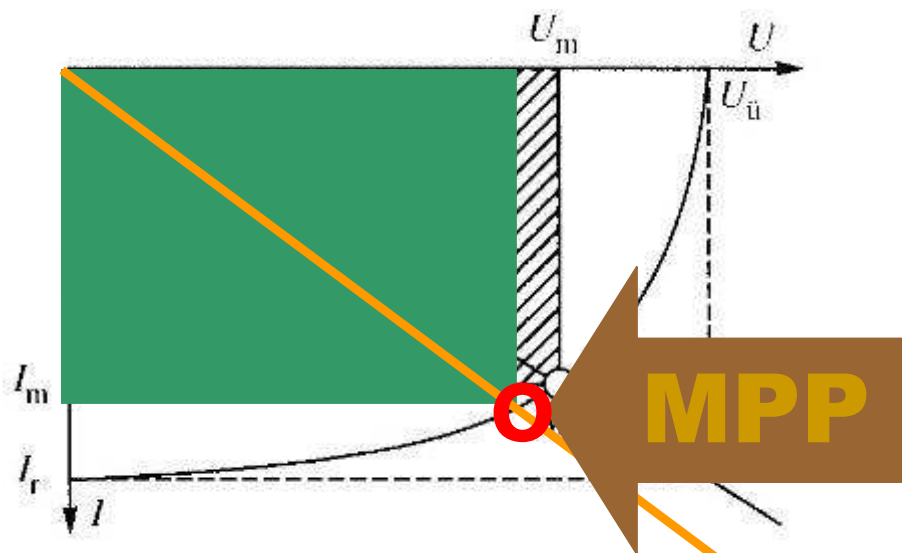
a fotoáram iránya az átmenet záróirányú áramával egyezik

fotoáram

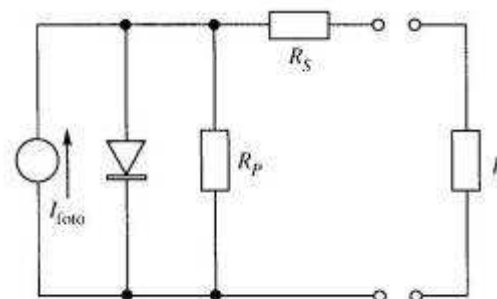
$$I = I_s \left[\exp\left(\frac{eU}{kT}\right) - 1 \right] - I_{foto}$$

A napelem hatásfoka

$$\eta = \frac{I_m U_m}{P_{foto}} = \frac{\phi I_r U_{\ddot{u}}}{P_{foto}}$$

a napelem elektromos helyettesítő képe

A kitöltési tényező:

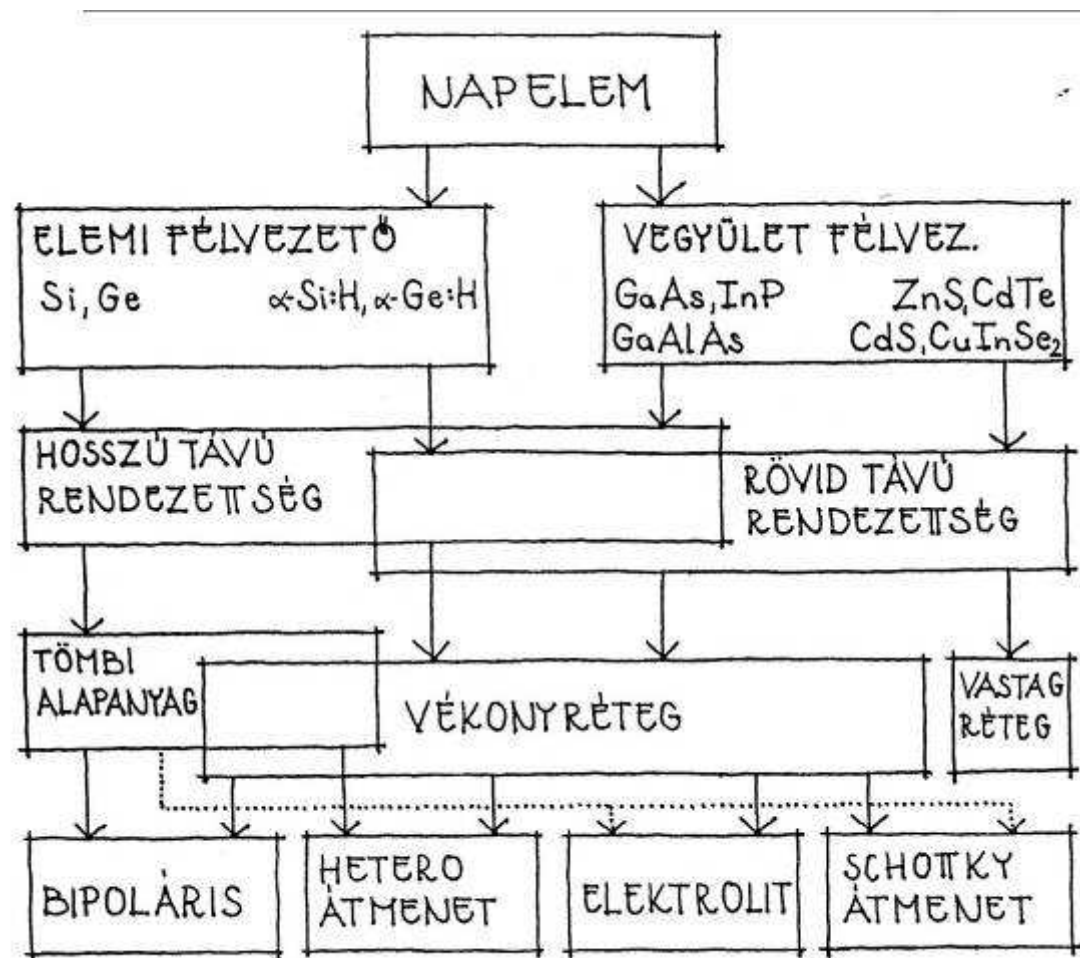
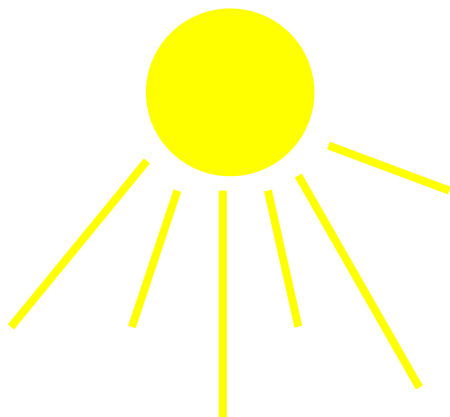
$$\phi = \frac{I_m U_m}{I_r U_{\ddot{u}}}$$

értékek a gyakorlatban:

$$\phi = 0.75 - 0.85$$

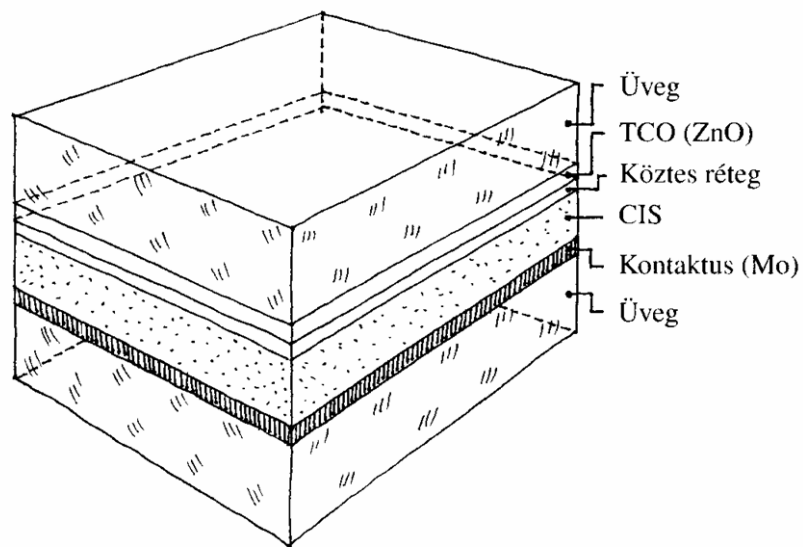
$$\eta = 5 - 40 \%$$

Napelem működése és fajtái

vékonyréteg-napelem

CIS, CIGS, CdTe

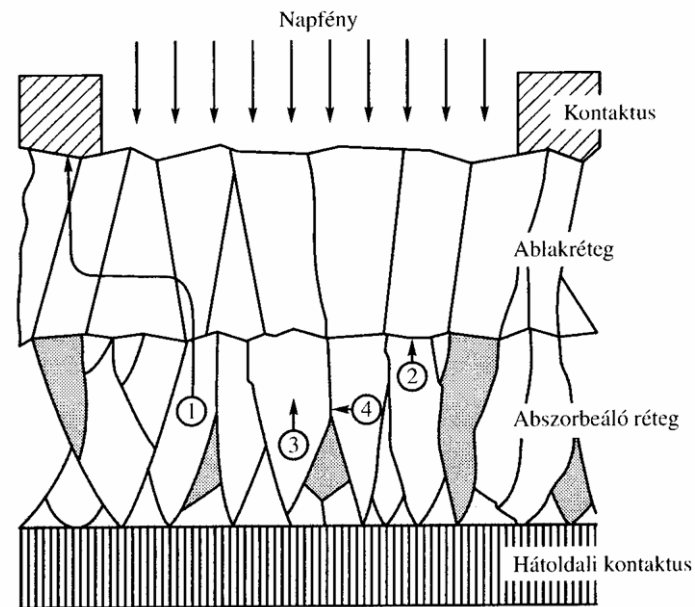

5.14. ábra

technológia:

vákuumpárolgatás, porlasztás, CVD eljárások, elektrokémiai leválasztás stb. **anyag:**

polikristályos, hasábos, domén méret kb. 1 μm

5.14. ábra

tilossáv:

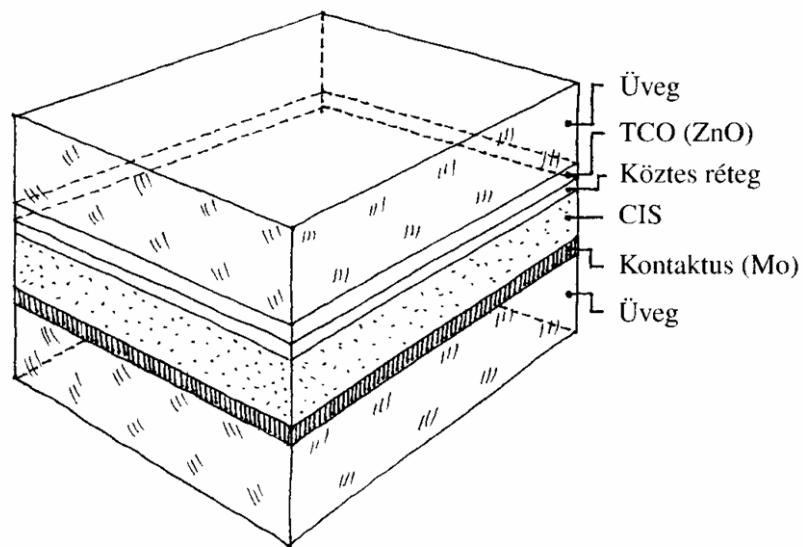
összetétellel beállítható

adalék:

adalék nélkül általában p-típusú

vékonyréteg-napelem

CIS, CIGS, CdTe

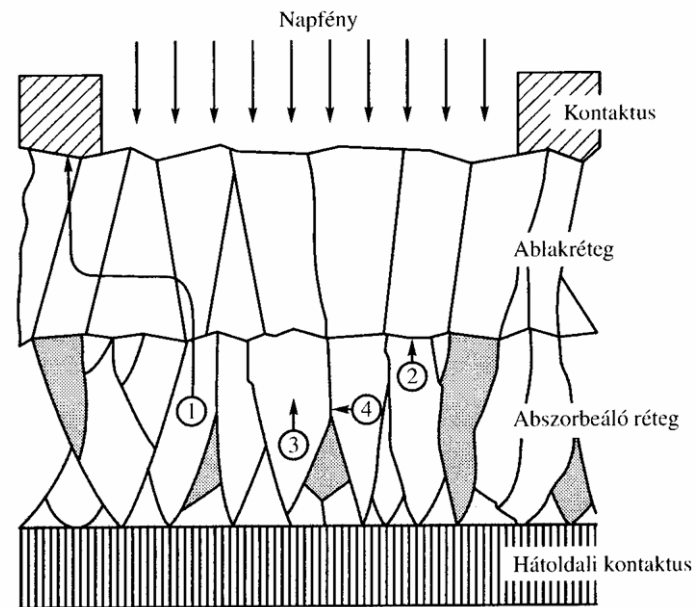

5.14. ábra

technológia:

vákuumpárolgatás, porlasztás, CVD eljárások, elektrokémiai leválasztás stb. **anyag:**

polikristályos, hasábos, domén méret kb. 1 μm

5.14. ábra

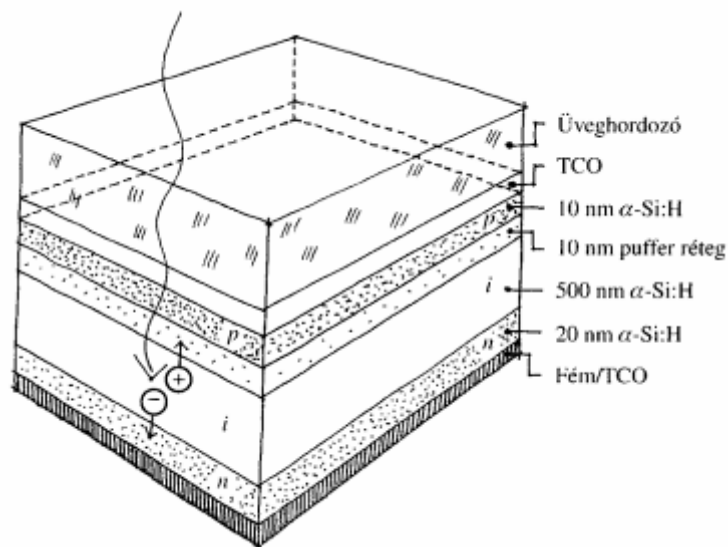
tilossáv:

összetétellel beállítható

adalék:

adalék nélkül általában p-típusú

amorf Si és SiGe napelem struktúrák

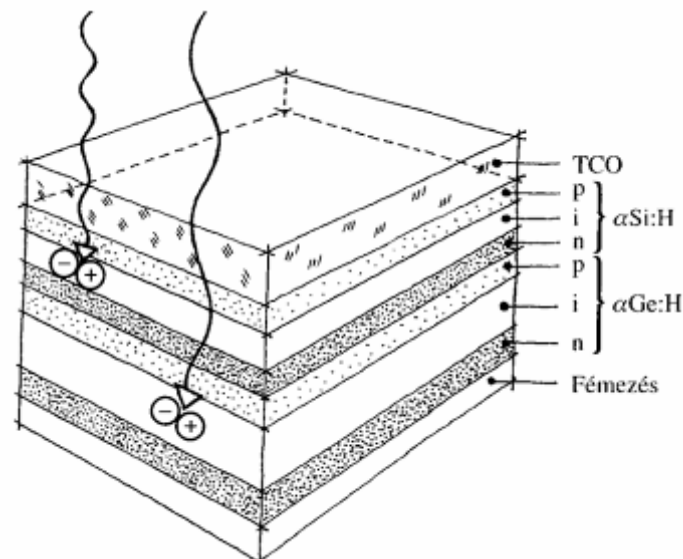

5.19. ábra

egy amorf Si napelem felépítése
pin-struktúra

adalékolás

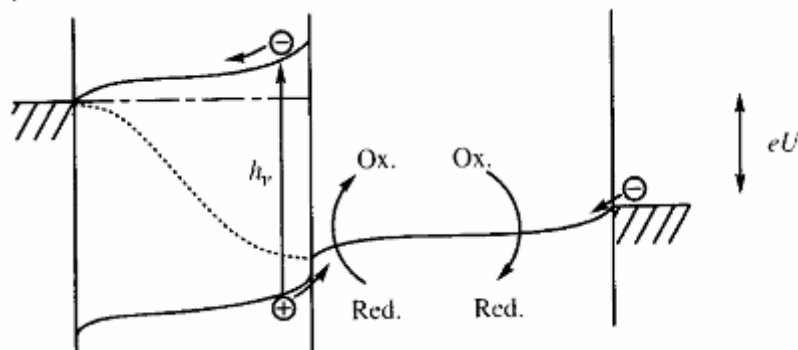
Saeber-Wronski-effektus

α-Si:H/α-Ge:H tandemstruktúra

$$E_{goben} > E_{gunten}$$

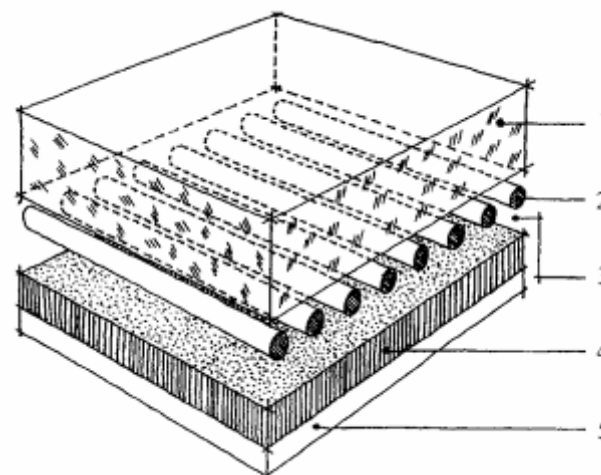
Elektrokémiai napelem

regenerálódni képes napelem működésének elve

a redox-rendszer oxidálódik megvilágítás hatására az n-típusú félvezetőn, majd redukálódik a fémelektrodán

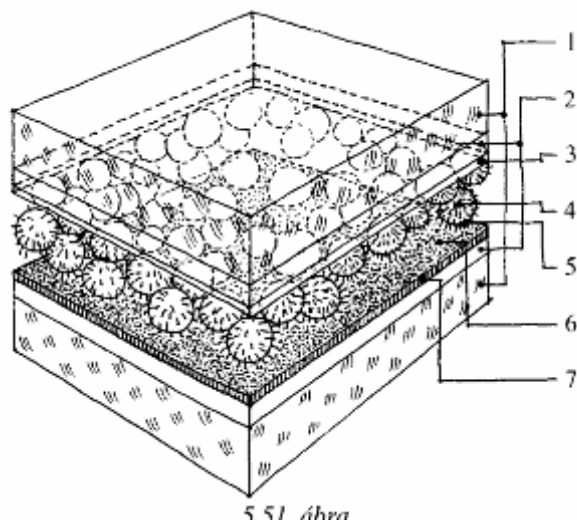
Elektrokémiai napelem konstrukciója

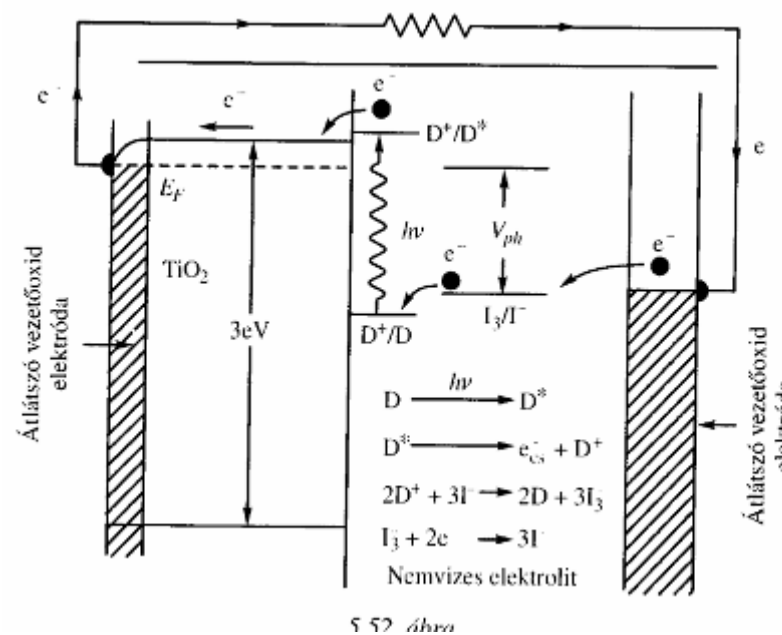
1: üveg 2: ellenelektroda, 3: elektrolit, 4: félvezető, 5: hátoldali kontaktus

Elektrokémiai napelem

A fotokorrózió elkerülése
Grätzel cella

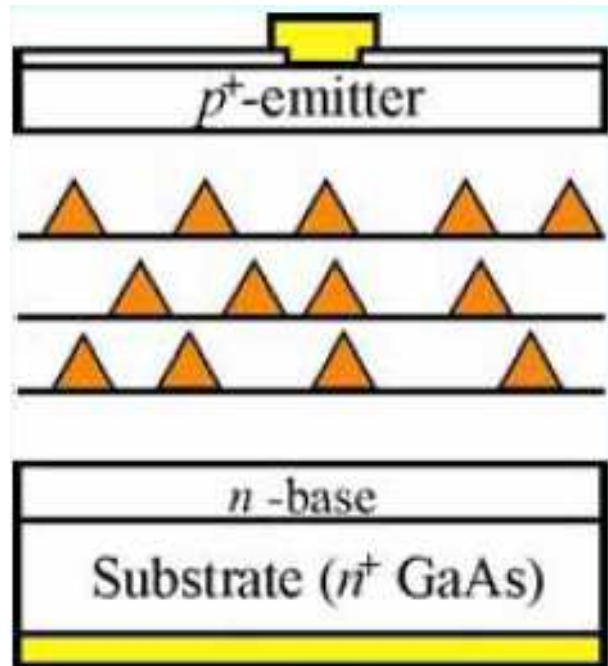
1: üveg, 2:TCO, 3: vékony TiO₂ réteg, 4: TiO₂ részecskék (méret: 10 – 30 nm, rétegvastagság 10 μm), 5: festékrészecskék a TiO₂ felületén, 6: elektrolit, 7: Pt elektroda

A Grätzel cella elektronikus sávszerkezete

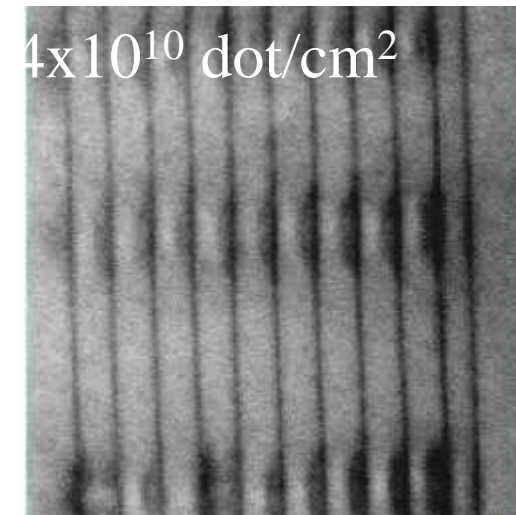
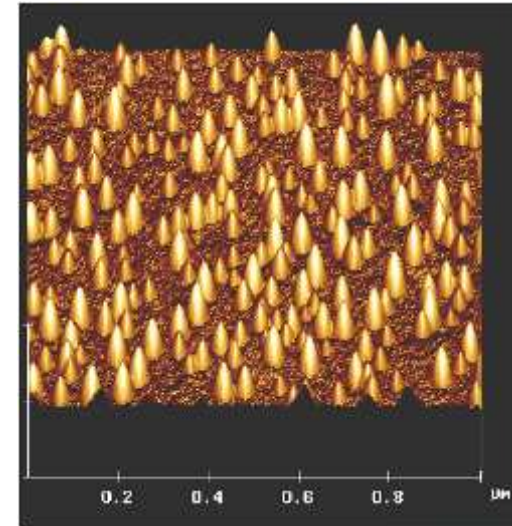
III-V –alapú napelem

QD intermediate band solar cell

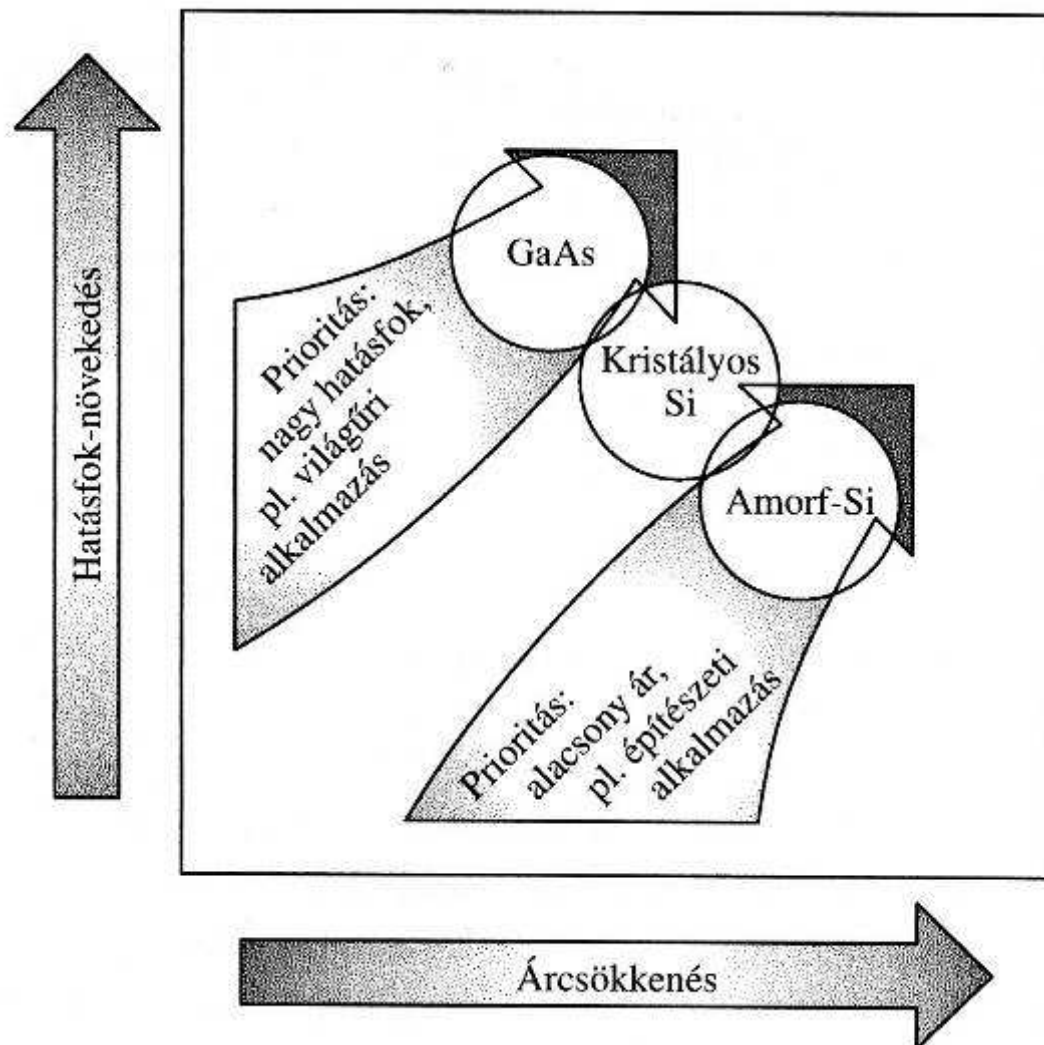
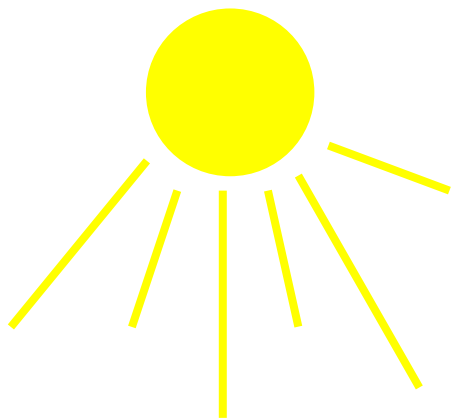

struktúra növesztés

MBE, Stranski-Krastanov növekedési mód

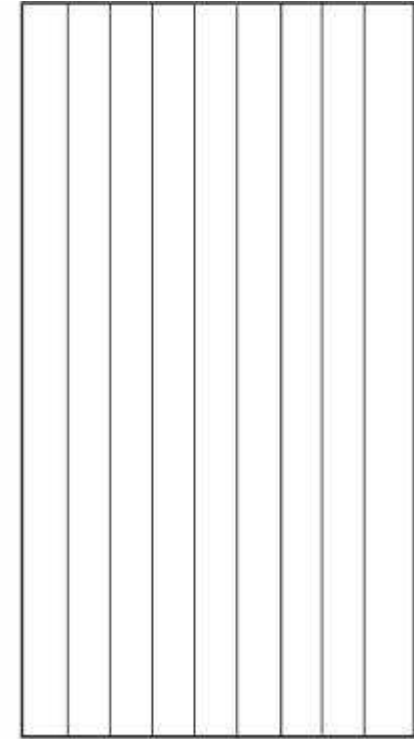
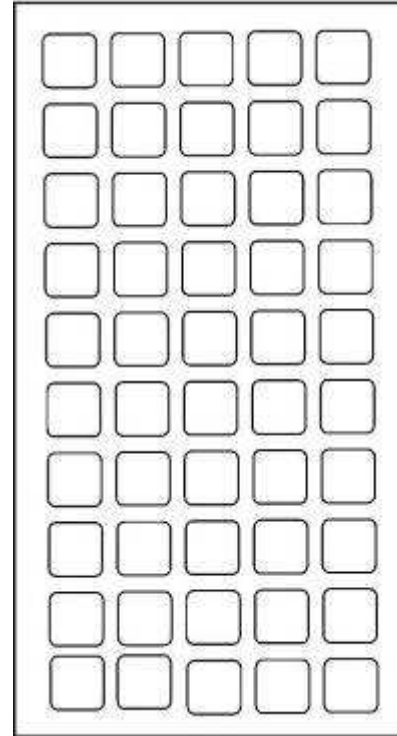

Napelem működése és fajtái

Napelem működése és fajtái

Polikristályos napelemtábla

Vékonyréteg
napelemtábla

Napelem működése és fajtái

Napelem hajlékony
hordozóra

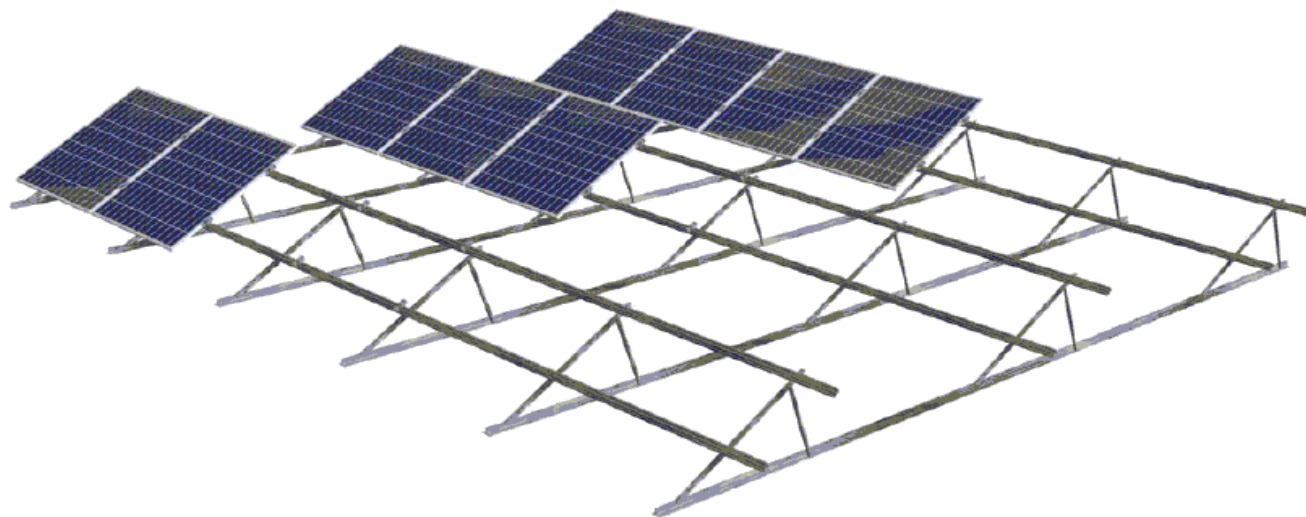
Napelem működése és fajtái

Koncentrátoros
napelemtábla

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelem lapostetőn

Napelem magastetőn

Pikkelyfedéshez kapcsolódó rögzítő elem

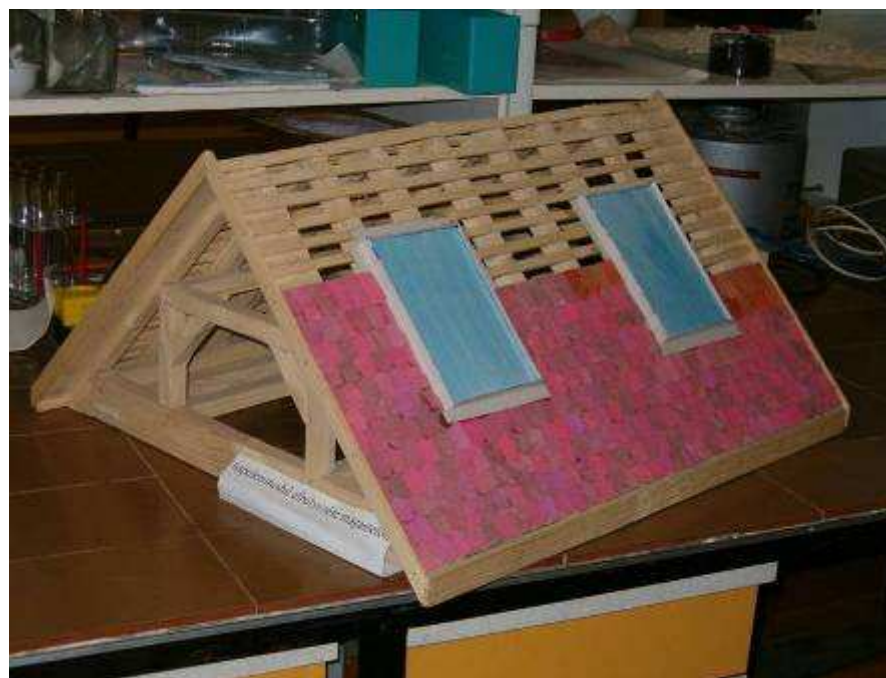
Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelem magastetőn

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

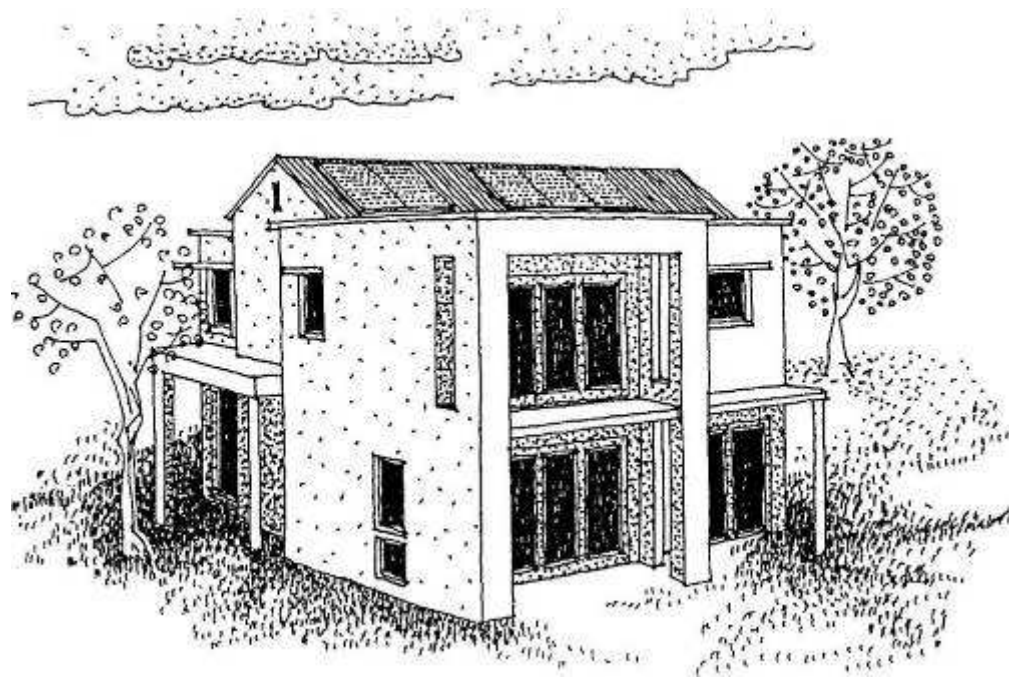
Napelem magastetőn

Napelemtábla beépítése tetősíkban
fekvő ablakéhoz hasonlóan

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelem magastetőn

Napelemtábla beépítése tetősíkban fekvő
ablakéhoz hasonlóan

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

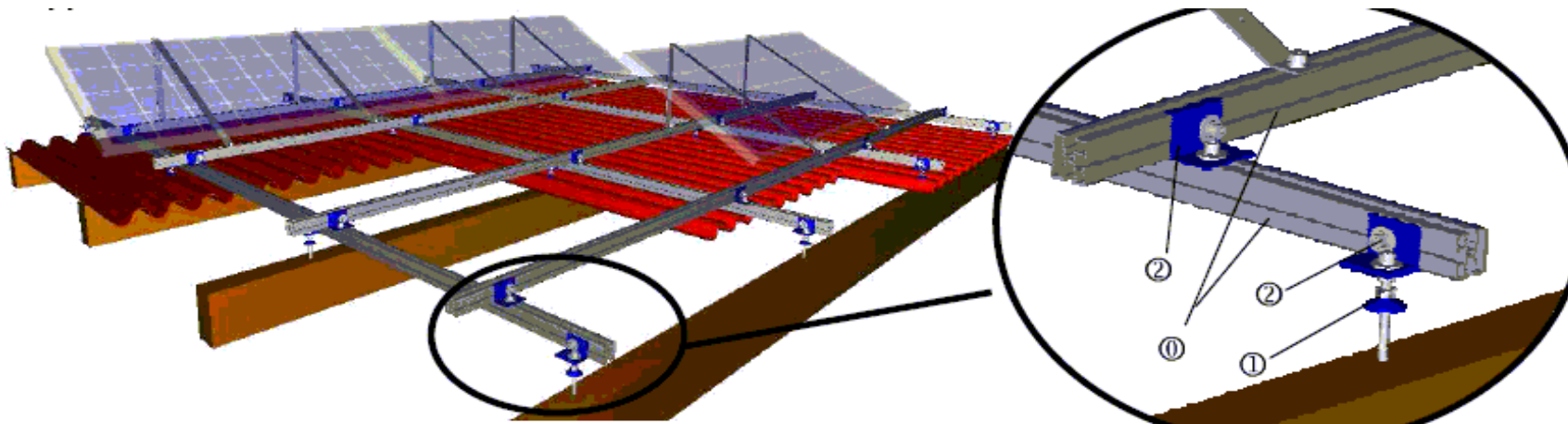
Napelem magastetőn

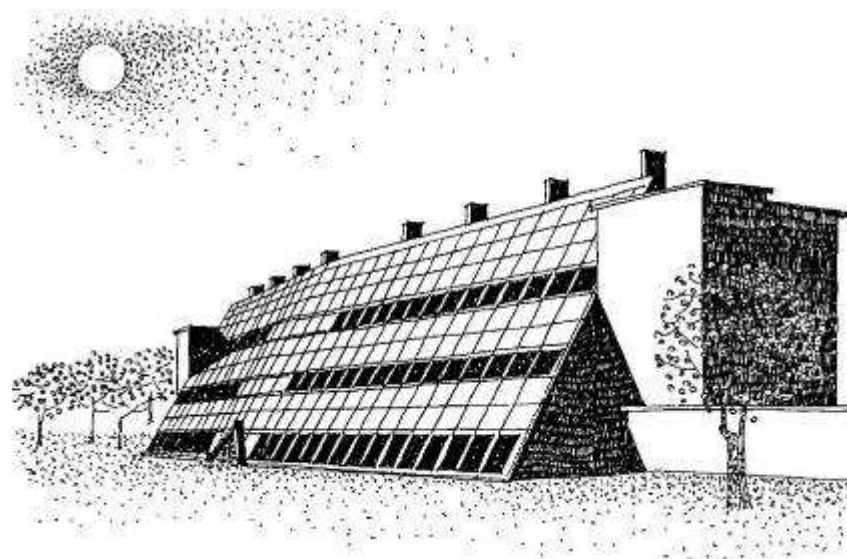
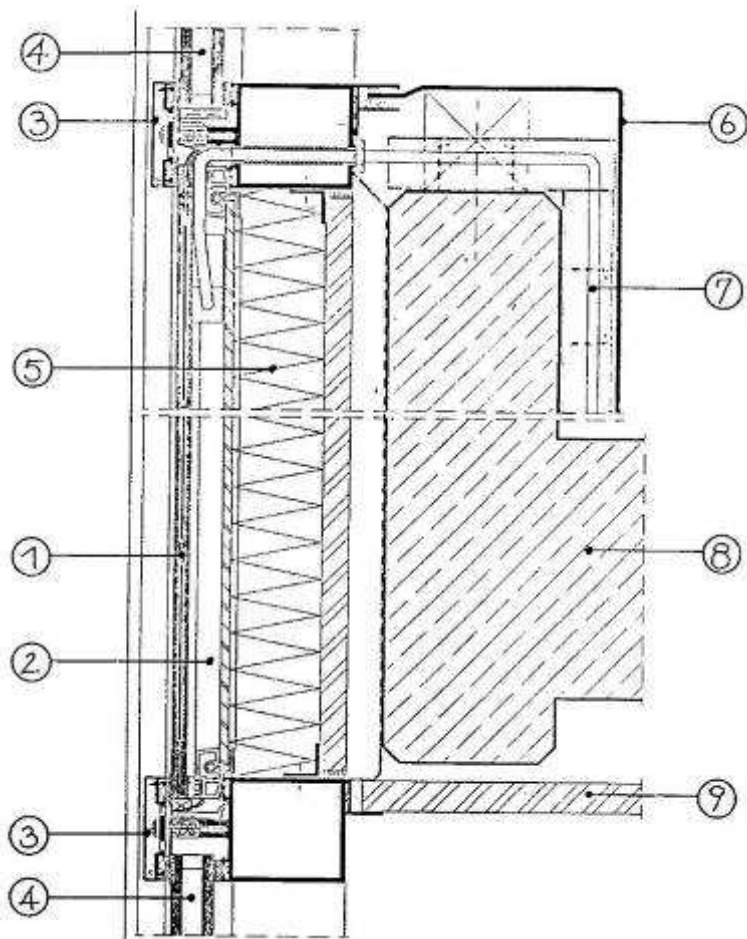
Napelem mint pikkelyfedés

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelem kishajlású tetőn

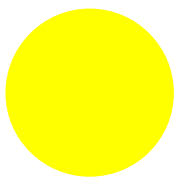
Napelem homlokzaton

Mellvédfalra szerelt modul

- 1: napelem
- 2: légréteg
- 3: rögzítő szerkezet
- 4: hőszigetelő üvegezés
- 5: hőszigetelés
- 6: parapet
- 7: elektromos kábel
- 8: beton földém
- 9: mennyezet

Napelemes épületek

Herbert F. felvétele

Herbert F. felvétele

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelemes épületek

Willow House

Gregory Kiss

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelemes épületek

Lapostetőre szerelt napelemtáblák a
Prágai Műszaki Egyetemen

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelemes épületek

Lapostetőre szerelt napelemtáblák a
Müncheni Műszaki Főiskolán

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelemes épületek

kívülről

belülről

Vékonyréteg napelemmel „üvegezett” folyosó
a Müncheneri Műszaki Főiskolán

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelemes épületek

mozgatható napelemtáblák
árnyékvetőként

üvegezéssel kombinált
napelemtáblák a homlokzaton

Freiburgi Konferencia Központ

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelemes épületek

Napelemtáblák belső teret módosító hatása

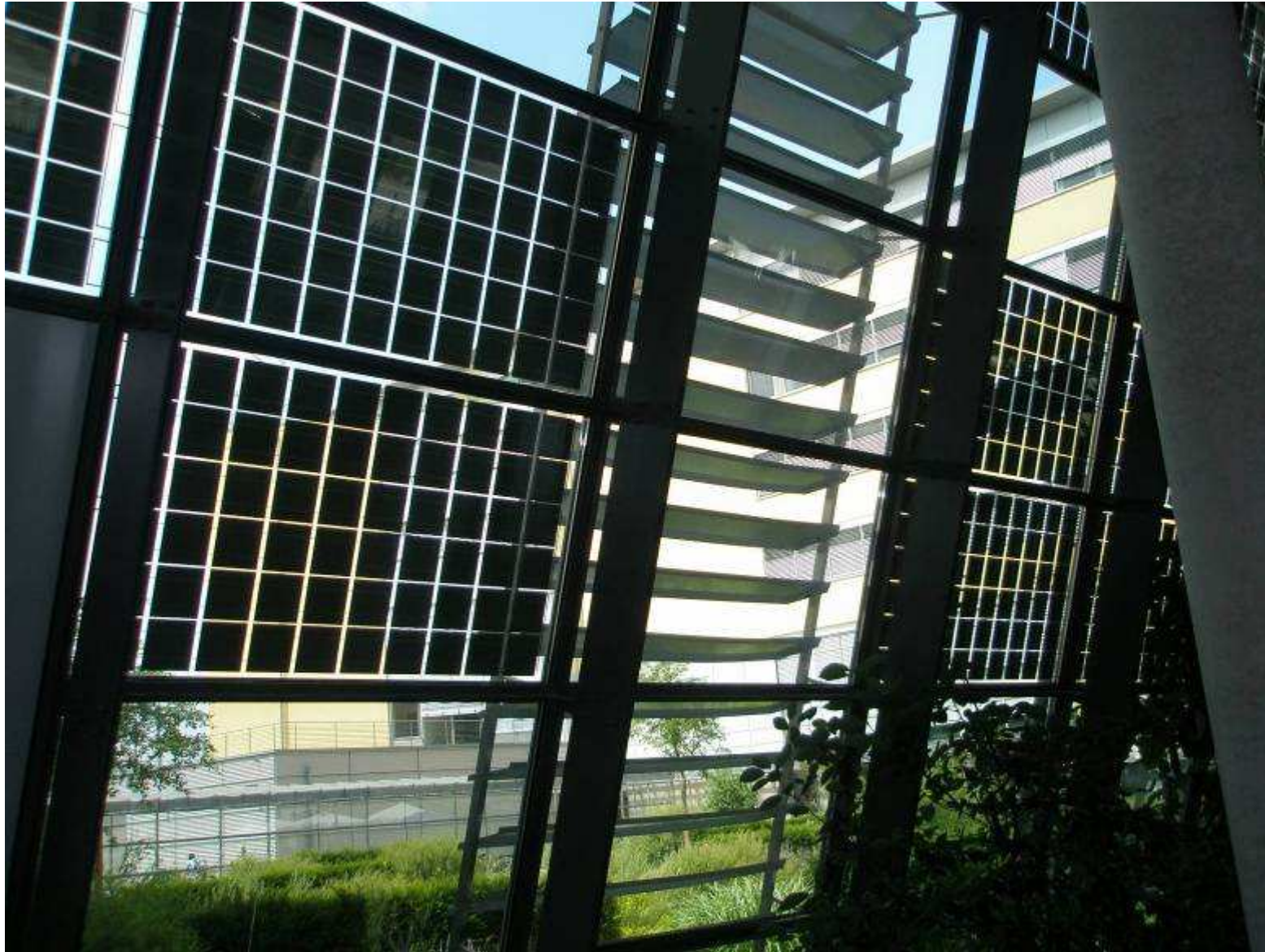

Herbert F. felvétele

Freiburgi Konferencia Központ

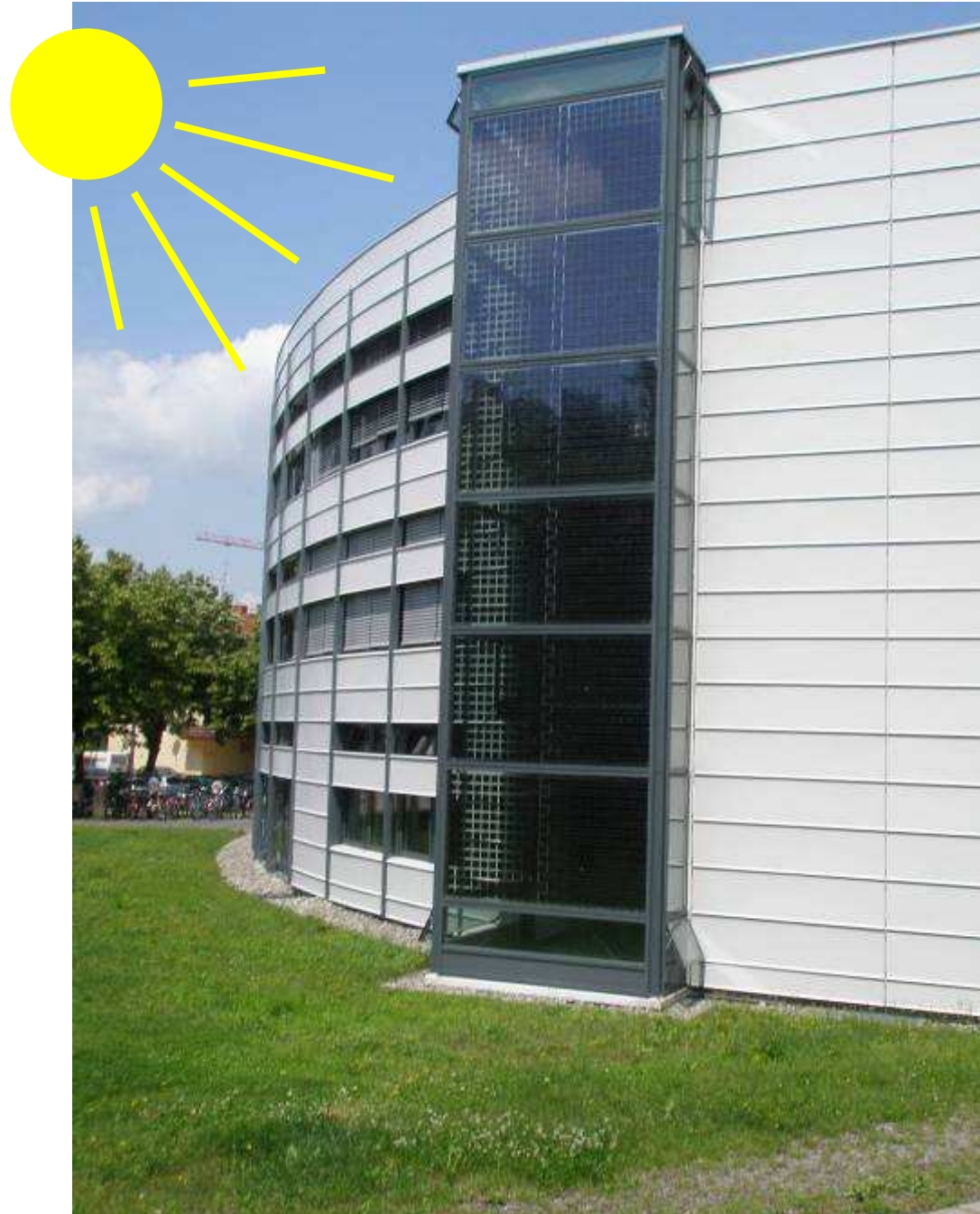
Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelemes épületek

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelemes épületek

Napelemes épületek

Íves felület lefedése napelemmel

Gregory Kiss

Coney Islands Stillwell Terminal, New York

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

Napelemes épületek

Íves felület lefedése napelemmel

Coney Islands Stillwell Terminal, New York

Óbudai Zöld Szabadegyetem, 2010

